

БОБ ШОУ

СТЪКЛЕНИЯТ СВИДЕТЕЛ

Превод от английски: А. Христова, 1988

chitanka.info

Харпър се вглеждаше в обляното от дъжда предно стъкло. Близо до полицейското управление нямаше паркинг и сградата изглеждаше отделена на мили от покрития с локви асфалт и плътната завеса на дъжда. Тъмното небе бе надвиснало страшно между къщите, които обграждаха площада.

Усетил за пореден път бремето на годините, Харпър дълго гледа към зданието на полицията, после излезе от колата и с мъка се изправи. Не му се вярваше, че в мазето в западното крило сияе топло слънце. Но той знаеше, че е така, защото преди да излезе, бе позвънил специално там.

— Днес долу времето е чудесно, господин съдия — каза му полицаят пазач с уважение. — Навън, разбира се, не е много приятно, но там е чудесно.

— Дойдоха ли репортери?

— Да, някои вече са тук... В полунощ ли ще дойдете, господин съдия?

— Може би — отвърна Харпър. — Сам, запази ми едно местенце.

— Непременно, сър!

Когато се изкачваше по стъпалата към главния вход, Харпър усети предупреждаващо трепкане в лявата страна на гърдите. Много бърза...

Дежурният при входа отдаде чест.

Харпър кимна.

— Просто не ми се вярва, че е юни, нали, Бен?

— Да, сър. Но чувах, че долу е чудесно.

Харпър приветливо махна с ръка и вече крачеше по коридора, когато болката го стегна. Чиста, пронизваща болка. Сякаш някой бе извадил игла, нажежил я бе до бяло и го бе промушил. Спря за миг и се облегна на облицованата с плочи стена, като се опитваше да скрие слабостта си; челото му се покри с пот. Не мога да се предам сега, помисли си той, когато остава още толкова малко време... Ами ако това е краят?

Харпър се бореше с болката, докато не го пусна. Въздъхна с облекчение и отново тръгна по коридора, съзнавайки, че врагът се е стаил и изчаква.

Сам Макнамара, пост на вътрешната врата, понечи както винаги да се усмихне, но като видя напрегнатото лице на Харпър, бързо въведе съдията в стаята. Между Харпър и този як ирландец, единственото желание на когото бе час по час да пие кафе, съществуваше трайна симпатия, която стопляше сърцето на съдията. Макнамара сложи до стената сгъваем стол и остана да го придържа, докато Харпър седна.

— Благодаря, Сам — с признателност каза съдията, оглеждайки събралата се тълпа. Никой не бе забелязал идването му: всички гледаха по посока на светлината.

Миризмата на влажните дрехи на репортерите изглеждаше съвсем неуместна в прашното мазе. Само до преди пет години в тази най-стара част на полицейското управление се пазеха ненужните архиви. Оттогава освен в дните, когато се допускаха представители на печата, между голите бетонни стени се намираха само записващата апаратура, двама скучаещи до смърт постови и стъклен панел, поставен в рамка.

Стъклото беше особено — през него светлината минаваше цели пет години. Такива стъкла от ретардит хората използват, за да запечатат за своите домове сцени с изключителна красота.

Според Харпър картината, която той виждаше сякаш през прозорец, не се отличаваше с особена красота: твърде приятен залив някъде на Атлантическото крайбрежие, но във водата имаше прекалено много лодки, а встрани стърчеше грозно някакъв автосервиз. Тънкият познавач и ценител на ретардита незабавно би разбил панела с някое паве — във всеки магазин може да се купи стъкло с къде по-приятен пейзаж. Но това стъкло не беше просто стъкло, то беше свидетел. Стъкло с дебелина пет години... Едва след пет години първият лъч светлинка излезе на обратната страна на панела, монтиран в къщата на родителите на Емил Бенет. И ето сега, след пет години, в полицейското мазе се разкриваше същата панорама — полицията конфискува стъклото от Бенетови. То безпогрешно ще покаже всичко, което е видяло, но само когато му дойде времето.

Мъчително прегърбил се в стола, на съдията Харпър му се стори, че седи в някое кино. Светлината в помещението идваше само от стъкления правоъгълник, а неспокойно шаващите репортери се бяха

разположили в редици като зрители. Присъствието им отвличаше Харпър и му пречеше да потъне в спомените си.

Неспокойните води на залива хвърляха в стаята слънчеви отблясъци, назад и напред сновяха лодки, от автосервиза беззвучно излизаха случайни автомобили. През градината на преден план мина симпатично момиче в къса рокля според модата преди пет години и Харпър забеляза как някои от журналистите си записаха нещо в бележниците.

Един от най-любопитните стана от мястото си и заобиколи стъклото, за да погледне от другата му страна, но се върна разочарован. Харпър знаеше, че отзад панелът е покрит с метален лист. Властите бяха решили, че показването на всичко онова, което бе станало в къщата, би било нахлуване в личния живот на старите Бенетови.

Минутите вървяха безкрайно бавно и премалелите от горещината репортери започнаха шумно да се прозяват. Харпър чу оплаквания срещу дългото изчакване и се усмихна — той бе чакал цели пет години. Струваше му се дори повече.

Този ден, 7 юни, очакваха мнозина. Но точното време никой не можеше да каже. Емил Бенет сам не успя да си спомни кога точно в този горещ неделен ден бе отишъл при родителите си. Следствието трябваше да се задоволи с твърде неопределеното „около три следобед“.

И ето сега можеше да бъде уточнено. Това не играеше особена роля, но в интерес на правосъдието всичко трябваше да бъде възстановено.

Най-сетне един от репортерите забеляза седящия до вратата Харпър.

— Моля за извинение, сър. Не сте ли съдията Харпър?

Очите на младия репортер заискриха, когато осъзна важността на присъствието на съдията за готвения за печат материал.

— Ако не се лъжа, вие водихте делото... срещу Бенет, нали?

Харпър кимна.

— Да, така е. Но не желая да ви дам интервю. Извинете.

— Да, сър, моля. Разбирам.

Журналистът с пружинираща походка бързо излезе в коридора. Харпър се досети, че младият човек току-що бе решил как да оформи

материала си. Той самият също би могъл да напише този текст:

„Днес съдията Харпър, който преди пет години води противоречивото дело срещу двадесет и две годишния Бенет, обвинен в убийство, седеше на стол в едно от мазетата на полицейското управление. Този вече стар човек няма какво да каже. Той само чака, наблюдава и се измъчва...“

Измъчва се! Това негова дума ли е, или на репортера? Харпър се усмихна криво.

Както се оказа, Емил Бенет не се бе излъгал: в три часа и осем минути Харпър и очакващите репортери видяха приближаващия се Бенет.

Останалото засега не е съществено. До полунощ Емил ще се къпе, ще яде, ще гледа телевизия, ще се поразходи с родителите си, а когато те тръгнат да си лягат в далечната спалня със спуснати щори, ще отиде до бара и едва тогава ще стане онова, за което са се събрали тук репортерите и Харпър. И ще стане ето какво: през нощта на 8 юни в градинката пред прозореца била изнасилена и убита 20-годишната машинописка Джоан Келдерси. Убит е бил и нейният приятел, 23-годишният автомеханик Едуард Хети, когато навярно се опитвал да защити момичето.

Убиецът не е знаел, че престъплението се наблюдава от стъкления свидетел. Родителите на Бенет не му били казали нищо за стъклото, просто забравили: той идвал рядко при тях, стъклото било поставено отдавна и за старите хора то не било някаква новост, за която трябвало да помнят и разказват.

И сега стъкленият свидетел се готвеше да даде точни и неопровержими показания.

... Още когато помнещото стъкло се появи по магазините, хората се замислиха: какво ще стане, ако пред него се извърши престъпление? Каква ще бъде позицията на закона, ако подозрението падне, да кажем, върху трима души и в същото време едва след 5 или 10 години късът стъкло ще посочи еднозначно престъпника? От една страна, не бива да бъде наказан невинен човек, а от друга — съвсем недопустимо е злодеят да бъде оставен на свобода... Така пишеха тогава журналистите.

За съдията Харпър такъв проблем не съществуваше. За себе си той реши — да постъпи така, сякаш е нямало стъкло.

И наистина остана непоколебимо спокоен, когато точно той трябваше да решава подобно дело.

В неговия окръг нямаше повече убийства и по-голям брой помнещи стъкла, отколкото в който и да е друг. Харпър не се бе срещал с новостта до момента, когато по улиците вместо обикновени електрически крушки не бяха монтирани редуващи се панели от осем и шестнадесетчасов ретардит.

На учените бе нужно доста време, за да могат от първите образци на ретардита, които забавяха светлината примерно с около половин секунда, да получат задържане, измервано с години. Но те не знаеха начин да ускорят предаването. Ако ретардитът беше стъкло в пълния смисъл на думата, той би могъл да се шлифова до исканата дебелина, до искания ден или поне месец и по този начин исканата информация би се получила по-бързо. Но в действителност ретардитът беше непрозрачен материал — светлината не минаваше през него, а се поглъщаше от повърхността и информацията се преобразуваше в съответни напрежения във вътрешността на веществото. В пиезоелектрическият ефект, посредством който се осъществяваше предаването на информацията, участвуваше цялата кристална структура, целият ѝ обем, и всякакви нарушения незабавно изтриваха закономерностите в напреженията. Достатъчно бе да се отчупи едно ъгълче, да се причини най-малката пукнатинка — и цялата картина изчезваше, цялата информация се унищожаваше завинаги. Точно поради тази причина цели пет години два полицаей дежуряха денонощно в мазето край пейзажа прозорец, свидетел по делото Бенет. Съществуваше възможност някой от роднините или жаден за известност маниак да проникне в помещението и да изтрие информацията в стъклото, преди тя да реши всички съмнения.

През петте години на очакване имаше периоди, когато болестта и старческата умора не даваха възможност на Харпър да прояви безпокойството си. Но имаше и периоди, когато той мечтаеше идеалният свидетел да изчезне завинаги.

Какво каза той тогава на съда?

Законът, каза той, съществува само затова, защото хората вярват в него. Всяка минута, всеки миг. Достатъчно е да се подрони тази вяра — макар само веднъж — и на Закона ще бъде нанесена непоправима загуба. Не трябва Законът да встъпва в сила с петгодишна отсрочка.

... Доколкото можеше да се определи, убийствата бяха станали малко преди полунощ.

Вечерта Харпър взе душ и се избърсна за втори път. Това му струваше много сили. Но той все пак реши да се откаже от такси и седна зад волана на колата си. Улиците в центъра бяха толкова задръстени, че подчинявайки се на внезапен порив, той спря няколко квартала преди полицейското управление и тръгна пеш, още повече, че дъждът бе вече престанал. Надвисналите над пътя шестнадесетчасови панели оставаха тъмни, но затова редуващите се с тях осемчасови лееха светлината, погълната през деня. По този начин системата осигуряваше достатъчно осветление през цялото денонощие, при това безплатно. А допълнителното ѝ предимство бе в това, че тя даваше на органите на реда идеални показания за пътните произшествия.

Да, не бива вярата в Закона да бъде с петгодишна отсрочка...

В делото оставаха тъмни места и все пак Харпър осъди Бенет на електрическия стол.

Бенет беше единственият заподозрян, но уликите срещу него носеха косвен характер. Телата бяха намерени едва на следващата сутрин в морето — Бенет би могъл спокойно да се върне в къщи, да измие всички следи и да се наспи. Когато го арестуваха, той беше спокоен и бодър, а експертизата бе безсилна да докаже каквото и да е. Уликите се заключваха в това, че той беше излизал от бара по времето, когато престъплението е било извършено, че синините и драскотините биха могли да бъдат получени именно в процеса на престъплението. Освен това в периода между полунощ и девет и половина сутринта, когато го бяха арестували, той бе загубил сакото си, което бе носил предишната вечер. Сакото не бе намерено. Бил се сбил с някакво момче край бензиностанцията, каза Бенет, но никой не бе видял това сбиване.

Или се бяха уплашили да кажат за него?... В такъв случай кое е било това момче?...

За по-малко от час оттеглилите се на съвещание съдебни заседатели стигнаха до решението, че Бенет е виновен. На последвалото обжалване, искайки преразглеждане на делото, адвокатът сочеше, че съдебните заседатели са пренебрегнали „естественото съмнение“, тоест тълкуването на неясните места в полза на

обвиняемия, предполагайки, че съдията Харпър няма да прибегне към по-сурово наказание от доживотен затвор.

Но според Харпър Законът не оставяше място за изчакване, особено в случаите на убийства с утежняващи вината обстоятелства.

Бенет бе осъден на смърт.

Откровената, пронизана от убеденост реч на Харпър му заслужи прозвището Железния Съдия. Съдебната присъда, смяташе той, е била винаги и трябва да си остане свещена. Не му приличаше на Закона да се огъва унижено пред някакъв си къс стъкло. Той се аргументира със съображението, че ако в съда се въведе многогодишното изчакване, престъпниците съзнателно ще извършват своите зли дела пред петдесетгодишен ретардит и така правосъдието ще бъде парализирано.

Върховният съд потвърди решението на Харпър. Присъдата бе приведена в изпълнение.

А пресата, напротив, намрази Харпър. И той съзнателно започна да не обръща внимание на това, какво пишеха и говореха за него. През целите тези пет години го поддържаше увереността, че е взел правилно решение. Сега му предстоеше да узнае било ли е наистина правилно.

Вестникарите също не бяха забравили делото и сигурно довечера ще се струпат в полицията.

Макар че моментът на истината вече се мяркаше на хоризонта, беше му трудно да повярва, че след броени минути ще се изясни дали Бенет е бил виновен.

Убил ли е невинен човек? Тази мисъл предизвикваше в гърдите му присвиваща болка и Харпър за миг се спря, поемайки въздух.

Той бе съдил според закона. Защо тогава са тези съмнения? Присъдата му бе потвърдена. Законът се бе осъществил.

Той не създава законите — откъде тогава идваше това чувство за лична съпричастност?

Отговорът дойде бързо.

Той не може да бъде равнодушен, защото е част от Закона. Точно той, а не някакво абстрактно въплъщение на правосъдието произнесе присъдата над Емил Бенет.

Ако е извършил грешка, ще си понесе последствията.

Новото разбиране, колкото и да бе странно, успокои Харпър. Той забеляза, че улиците са необичайно оживени за една делнична късна

вечер. Центърът буквално бе задръстен от коли от други градове, а тротоарите бяха препълнени от пешеходци.

Харпър се чудеше на това стълпотворение, докато не забеляза, че потокът се движи към полицейското управление. Ето значи каква била работата. Хората не са се изменили от времето, когато са ги привличали арените, гилотините и бесилките. И макар че няма какво да се гледа, те са до мястото на произшествието. Няма значение, че са закъснели с цели пет години.

Сега дори самият Харпър и да искаше, не можеше да попадне в мазето на полицията. Сега в него бяха само записващата апаратура и шест кресла с шест бинокъла — за назначените от правителството наблюдатели.

Харпър не се стремеше да види престъплението със собствените си очи. Нужно му беше само да научи резултата, а после дълго, дълго да си почива. Мерна му се мисълта, че се държи съвсем неразумно — нощната разходка до полицейското управление изискваше голямо, едва ли не прекомерно напрежение и затова криеше за него смъртна опасност. И въпреки всичко не можеше да не дойде.

„Ако Бенет не е виновен за убийството, значи убиецът съм аз“ — внезапно си помисли Харпър.

А може би той бе мислил за това през целите пет години? Мислил, без да признава и на себе си, всеки ден, всеки час? И за това са мислили всички околни, всички вестникари, всички читатели? И са се отнасяли към него като към убиец.

А той самият как тогава, преди пет години, преценяваше съмненията си?...

Като се добра до нестройните редове на автомобилите на пресата, Харпър разбра, че е дошъл твърде рано — оставаше повече от час. Обърна се и започна да върви към противоположната страна на площада, когато го настигна болката от нажежената игла. Едно убождане и Харпър се люшна конвулсивно, поемайки въздух.

— Що за... По-внимателно, дядка!

Гръмливият глас принадлежеше на здравеняк в светлосин комбинезон. Мъчейки се да се задържи на крака, Харпър беше съборил очилата му.

— Извинете — каза Харпър. — Спънах се. Извинете.

— Моля... Я! Вие случайно да не сте съдията?

Здравенякът възбудено дръпна за лакътя своята спътница и Харпър се втурна напред. Не бива да ме познаят, панически се прокрадна в главата му. Той се смеси с тълпата, като менеше посоката, но след шест крачки иглата отново го прободде. Площадът застрашително се наклони и Харпър застана. Не тук, замоли се той, не тук. Моля те. Не тук и не сега.

Все някак съумя да се задържи на крака и продължи да върви. В края на площада болката се върна още по-силна и решителна — едно убождане, второ, трето. Харпър завика, усещайки как сърцето му се свива в спазъм.

Започна да се свлича, когато усети, че здрави ръце го подкрепят. Харпър погледна мургавото момче. Приятното и загрижено лице, което той виждаше сякаш през червена пелена, му изглеждаше страшно познато. Харпър се мъчеше да говори.

— Ти... ти... Емил Бенет ли си?

Тъмните вежди учудено се събраха.

— Бенет? Никога не съм чувал...

Харпър съсредоточено мислеше.

— Да, много си млад. Ти не можеш да бъдеш Бенет. Аз го убих преди пет години. Но щом не си чувал за Бенет, какво правиш тук?

— Връщах се в къщи от дискотека и видях тълпата.

Юношата заизмъква Харпър от гълчавата. Съдията чувствуваше колко безсилно се влачат краката му по асфалта.

— Знаеш ли кой съм аз? — прошепна той.

— Знаем, че трябва веднага да отидете в болница. Ще позвъня в „Бърза помощ“.

— Чакай — с мъка произнесе Харпър. — Ще минем и без „Бърза помощ“. Ще се съвзема, ако успея да стигна до къщи. Ще ми помогнеш ли да взема такси?

Момчето нерешително вдигна рамене.

— Ваша работа...

В къщи Харпър тежко седна в креслото край телефона и погледна часовника. Почти полунощ. Значи вече не съществува никаква тайна, ни най-малко съмнение за онова, което бе станало преди пет години в градинката край морето. Вдигна слушалката. Харпър можеше да набере всеки от няколкото номера и да разбере какво е показало помнешното стъкло, но не бе по силите му да се

обърне към полицията или към кметството. Ще позвъни на Сам Макнамара, ето на кого.

Разбира се, официално на пазачите още нищо не са съобщили, но Сам сигурно вече знае всичко.

Пръстите едва го слушаха, но успя да набере номера. Когато Сам вдигна слушалката, Харпър каза със слаб, но спокоен глас:

— Здравей, Сам. Тук е съдията Харпър. Е, какво, забавлението свърши ли?

— Да, сър. После уредиха пресконференция, но всички вече си отидоха. Вие сигурно сте чули новината от радиото.

— Представи си, не съм я чул, Сам. Аз... се разхождах и скоро се върнах. Реших преди да си легна да се осведомя от някого и си спомних твоя номер.

Сам нерешително се засмя.

— Той е, сър. Личността е установена точно. Наистина е Бенет. Впрочем предполагам, че вие сте знаели от самото начало.

— Предполагам, че съм знаел, Сам.

Харпър усети как очите му се пълнят с горещи сълзи.

— И все пак сигурно камък се е смъкнал от душата ви, господин съдия.

Харпър уморено кимна, но каза:

— Разбира се, радвам се, че не съм сгрешил. Но съдиите не създават законите, Сам. И за Закона стъкълцето няма никакво значение.

Тези думи бяха достойни за Железния Съдия.

По линията настана тишина, а после Сам продължи и в гласа му звучеше едва ли не отчаяние.

— На мен, разбира се, ми е ясно... и все пак сигурно на душата ви е станало по-леко...

С неочаквано топло учудване Харпър осъзна, че якият ирландец го моли. Да, сега отново ще стана човек.

— Добре, Сам — каза най-сетне той. — Да кажем така: днес аз ще заспя спокойно. Доволен ли си?

— Благодаря ви, господин съдия. Всичко хубаво.

Харпър сложи слушалката и с плътно затворени очи започна да чака кога ще настъпи покоят.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
1/1988 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.